

Lytä Omenainen Osa 1

V. 1904 Akonlahden papistolta saamani virallisen tilaston mukaan oli Akonlahden seurakuntaan kuuluvien kylien talo- ja asukasluku seuraava: **Lytä** 6 taloa, 56 asukasta. ¹

Henkilö, sivu:

1.1.1. Omenainen Mikki	Lyt.O.	1
1.1.2. Omenainen Ossippa	Lyt.O.	1
1.1.3. Omenaini Konaska	Lyt.O.	2
1.1.4. Omenainen Huotari	Lyt.O.	2
1.1.1.1. Omenainen Miihkali Mikkinpoika	Lyt.O.	2
1.1.1.2. Omenainen Iivana Mikkinpoika	Lyt.O.	3
1.1.2.1. Omenainen Ieva Ossipanpoika	Lyt.O.	3
1.1.3.1. Omenaini Vasselei Konaskanpoika	Lyt.O.	3
1.1.1.1.1. Omenaini Moarie Miihkalintyttö	Lyt.O.1.	3
1.1.1.1.2. Omenaini Nasto Miihkalintyttö	Lyt.O.2.	3
1.1.2.1.1. Omenainen Ortjo Ievanpoika	Lyt.O.1.	3
1.1.2.1.2. Omenainen Ontroppa Ievanpoika	Lyt.O.2.	4
Kössi Lyttä	Lyt.	4
Lytän Petri	Lyt.	4

Lytä

(Lytän Mikki)

1.1.1. Omenainen Mikki

Lyt.O.

(Nikifor Melentjev)

Synt. n. 1808, Lyttä

Kuollut n. 1878

Lapset: Miihkali ja Iivana

Mikihvoara Omenaini

Laulanut Boreniukselle. ²

Omenaini Mikihvoara; Lyttä.

N. 10 virstaa Vuokinsalmesta Akonlahteen päin on Lytän pienoinen, vain neljä taloa käsittävä "metsäkylä". Tästä kylästä **oli "Lytän Mikki"**, joka lauloi Bor:lle v. 1871 erikseen ja yhdessä **veljensä Ossipan kanssa**. Silloin vanhemmanpuoleinen mies. Oli Ven.-Karjalan huomattavimpia miehiä aikansa. Osaavasti lausuu Marttini näistä: "Karjalassakin ovat aikojen kuluessa omat kuuluisat miehet olleet. Kuka heistä lienee saavuttanut maineensa tietäjänä, runontaitajana, kuka kuuluisana metsänkävijänä tai ohhansikkana, sanasavotsikkana jne. Semmoisia kuuluisia miehiä oli **Lytän Mikki**, Juurikka-Kirilä (Pirttil.), Mikihvuaran Iivana (Kivij.) Jamani Puavila (Uhut), Munankilahden Kormila jne." Muisteltiin v. 1904 paikkakunnalla laulajana, tietäjänä ja kuuluisana patvaskana. Hänen tietäjämäineensä oli suuresti lisääntynyt siitä, että paransi kivijärväläisen Outokkaisen Olokan vaikeasta, lääkärien parantumattomaksi julistamasta taudista. Kerrottiin että M. oli kulkenut kaukana pohjoisessa, oli "Lapin ukkoja oikein". Synt. n. v. 1808, kuollut v. 1878. ³

Mikihvuara Omenaisie (Karjalassa: Lytän Mikki) oli syntynyt, kasvanut Lytässä. Syntynyt noin v. 1808, ja kuollut v. 1878. Mikki oli hyvin kuuluisa patvaska ja erityisesti tietäjä. Tietäjä maineensa kauas kuului; ja tuo maine vielä hyvin suuressa määrässä lisääntyi kun hän – paikkakuntalaisten vakuutuksen mukaan – paranti kivijärväläisen Outokkaisen Olokan vaikeasta, lääkärien parantumattomaksi julistamasta taudista.

Joskus nuorenpaana kulki Mikki "elolla" sekä Suomen että Venäjän puolella, ja matkoillaan harjoitti tietohutia. ⁴

Mikihvoara eli >>Lytän Mikki>> lauloi Ossippa veljensä kanssa Boreniukselle v. 1871. Mikistä on Iivo Marttinen hankkinut seuraavat tiedot: >>Syntynyt noin v. 1808 ja kuollut v. 1878. Mikki oli hyvin kuuluisa patvaska ja erityisesti tietäjä. Tietäjämäineensä kauas kuului; ja tuo maine vielä hyvin suuressa määrässä lisääntyi kun hän – paikkakuntalaisten vakuutuksen mukaan – paranti kivijärväläisen Outokkaisen Olokan vaikeasta, lääkärien parantumattomaksi julistamasta taudista. Joskus nuorenpaana kulki Mikki >>elolla>> sekä Suomessa että Venäjän puolella, ja matkoillaan harjoitti tietohutia.>> Mikillä oli ainakin pojat Miihkali ja Iivana. ⁵

Lytä

1.1.2. Omenainen Ossippa

Lyt.O.

(Osip Melentjev)

Kuollut 1880-luvulla

Lapset: Ieva

Osippa Omenaini

Laulanut Boreniukselle. Bernerille ja Hannikaiselle. ⁶

Omenaini Ossippa; Lyttä.

Ossipasta ja hänen veljestään, Mikihvoarasta, lausuu Bor. matkakeromuksessaan: "Peraat laulajat (Akonlahdessa) ovat **kaksi Lyttäis-veljestä, Mikihvaara ja Ossippa**. Edellinen on tietäjänä tunnettu Uhtuessa ja Vuonnisessa asti sekä kauvempanakin, vaan kertomaruojen laulajana on nuorempi veljes häntä taitavampi." Ossipalta yksin sai Bor:n 7 runoa; sitä paitsi lauloi O. pari runoa yhdessä veljensä Mikihvoaran kanssa. Vanhemmanpuoleinen mies oli O:kin jo tällöin; kolmas veli oli Huotari (Bernerin Huotari Lyttäne), neljäs Konaska (ks. Ahappeine Iivana). Hannikaiselle O. lauloi Lytässä v. 1877. Reijonen kirjeessä Boreniukselle v. 1885: "muistan, että Akonlahden Olekseinen talosta Lyttäniemelle, josta matkaa kuului olevan 2 s.o. 5 lyhyen virstan paikkeille. Veljekset Omenaiset taisivat laulaa molemmat, Ossippa, vanhempi, lauloi varmaan." V. 1904 ei Akonlahdessa Ossipasta enää paljonkaan tiedetty. Hänen kerrottiin kuolleen markkinamatkalla Suomessa 1880-luvulla.⁷

Ossippa Omenaisie oli Lytän Mikin veli. Noin 20-25 vuotta takaperin kuoli Suomessa erällä markkina matkalla. Kuolleen kotiin tuotiin. Vaimonsa ja poikansa kuolivat jo ennemmin, joten Ossipalla ei jäänyt omaisia. Vähän osasi runoja.⁸

Lyttä

1.1.3. Omenaini Konaska

Lyt.O.

(Melentjev)

Lapset: Vasselei

Omenaini Konaska oli nainut Akonlahden suurkauppiaan Arttemjevin emännän sisaren. Myös Konaska oli kaup-pamiehiä. Konaskalla oli poika Vasselei.⁹

Akonlahti

Tetriniemi

(Lytäni Huotari)

1.1.4. Omenainen Huotari

Lyt.O.

(Feodor Melentjev)

Lyttä

Kuollut n. 1878

Huotari Uvenainen

Laulanut Krohnille.¹⁰

Uvenainen Huotari; Tetrin.¹¹

Huotari

Huotari Melentjeff Lytystä.¹²

Vanhoista Omenaisen veljeksistä **Huotari oli muuttanut Akonlahden Tetriniemeen**. Huotarin tiedetään osanneen Simanaini Homalta, Castrenin mainiolta tietomieheltä perimiään lauluja.¹³

Lytäni Huotari on kuollut Tetriniemessä jo noin 30 vuotta takaperin. Ainakin viimeiset vuotensa eli Huotari perin köyhää jopa kurjaakin elämää. Kerjuulla kävi Akonlahdessa ja toisissa lähikyissä. Oli kurjissa oloissa senkin tähden, "kaiken hyvän piällä" kun vaimonsa useat vuodet eli sairaana, halvattuna, jonka vuoksi ukon täytyi "kysyntä palasie" akalle syöttää omin käsin, kun akka ei voinut itseänsä liikuttaa. Ei mainita Huotaria runomieheksi, "oli ukko kun ukko".¹⁴

Tetriniemeen oli muuttanut myös jo mainitusta **Lytän kylän neljästä Omenais-veljeksestä Huotari**, joka osasi erityisesti tietäjänä kuuluisan setänsä, M. A. Castrenin haastatteleman Homan lauluja. Tetriniemen vanhan runouden juuret ulottuvat siten monille tahoille.¹⁵

Omenaini Huotari; Tetrin.

Osasi Kuuluisan Homan lauluja (ks. Homa), sillä Bernerin konseptivihossa on n:ssa 35 Huotari Lyttäsen nimen alapuolella sanat: "Homan laulut", millä ei voitane muuta tarkoittaa kuin, että Huotari oli perinyt lauluja Homalta. Miehen nimi Bernerillä: Lyttäne Huotari. Akonlahdessa sanottiin Huotari v. 1904 Lytän Mikihvoaran veljeksi ja Huotaria kuvattiin näin: "Olipahan tuo, rahvahan mies vaan semmone. Iso mies, vahva. On kuollut, onkohan vuosia kymmenen, vai enempi." Vanhoilla päivillään eli kerjuun varassa. Tiedot kuolinvuodesta epävarmat. Varonen v. 1886 ilmoittaa: kuollut vuotta 3 sitte"; toisen tiedon mukaan H. olisi kuollut vasta v. 1890.¹⁶

Lyttä Talo 2

(Mikkisen Miihkali)

1.1.1.1. Omenainen Miihkali Mikkinpoika

Lyt.O.

(Melentjev)

Puoliso: 4.8. Lesonen Okahvie Vatsuntyttö

Kij.L.8.

Kivijärvi, Vatsunvaara

Lapset: Nasto ja Moarie

II **Mikkisen Miihkalin** talo.¹⁷

Mikkisen Miihkalin akka; Lyttä.¹⁸

Mikkisen Miihkali

Lapset: Nasto, jolla aviopuoliso Nokeuksesta.¹⁹

Okahvie oli Miihkali Mikkisen vaimona Lytässä. Heistä on kerrottu enemmän Lytän kylän kuvauksessa. ²⁰

Mikkisen Miihkalin vaimo oli Vatsun Okahvie Kivijärvestä. Miihkali kulki vielä vanhanakin laukunkannossa. Hän liikkui yksin ja puheli itseksensä. >>Se porina kuulu jo pitkän aikoa, se kun yksinäh pakajau, niin tinkiy sitä tavaroa ta huojistau>>, muisteli Iivana Ahtonen. Ja edelleen Iivana: Erään kerran olin saunahirsiä hakkaamassa, ja Miihkali >> hiihtäu sieltä Veneäheltä päin sitä leipätietä>> ja kova porina kuului. Minä jo rupesin kuuntelemaan, että minkälainen sakkii sieltä tulee, ja siellähän Miihkali >>yksinäh lossiu paissa, kauppoja teköy sielä, ihmisien kera – ta tinkiy tavaroa!>> **Miihkalilla ja Okahviella** oli tytöt Nasto (synt. 1890) ja Moarie. Naston ensimmäinen mies oli Nokeuksesta Prouhhoran (eli Roope), joka tuli Miihkaliin kotivävyksi. Prouhhoran äiti oli Kuhmon Rimmiltä Uljaska Ahtosen tyttö Lukki (tästä tarkemmin Rimmin historiassa). Prouhhora oli pitkä ja vahva mies; hän oli monet vuodet serkullaan Iivana Ahtosella kankimiehenä savotoissa. Prouhhoran kuoltua Nasto meni miehelle Uhtuaan, >>ta siitähän se oli vorssiutut vasta>> (= ja sittenhän se oli vasta ylpistynyt). ²¹

Lyttä

1.1.1.2. Omenainen Iivana Mikkinpoika

(Melentjev)

Lyttä

Puoliso: Saavinen Okku Platuntyttö

Saarijärvi

Lyt.O.

Saj.S.1.2.1.2.

Mikkisen Iivana oli rakentanut Lyttään oman talon. Iivanan vaimo oli **Platun Okku** Saarijärvestä; pariskunta oli lapseton. ²²

Okku oli naimisissa Lytässä **Mikkisen Iivanan** kanssa. ²³

1.1.2.1. Omenainen Ieva Ossipanpoika

(Melentjev)

Lapset: Ortjo

Lyt.O.

Lyttä Talon 3

(Konaskan Vaseli)

1.1.3.1. Omenaini Vasselei Konaskanpoika

(Melentjev)

Lyttä

Puoliso: 3.2. Bogdanov Iro Stahveintyttö

Akonlahti, Nakrislahti

Lapset: ottotyttö Matro

Lyt.O.

A.Na.B.2.

III Konaskan Vasselein talo.

Vasselein akka Iro. Sanoma häntä puapoksi, kun otti vastah kaikki Lytässä syntyneet lapset. Omie lapsie Irolla ei ollut.

Hänen kera eletti **ottotyttö Matro**, Jukka (kotivävy Jehrimävuara) ta heijän lapset: Joukenie, Niina, Iro, Vasselei ja Anni. ²⁴

Konaskalla oli poika **Vasselei**, jonka vaimo oli **Stahvein tyttö Nakrislahesta**. Pariskunta oli lapseton mutta he ottivat kasvatikseen **Nakrislahesta Omossun tytön**, jonka nai Jehrimänvuara Lukka-niminen mies. ²⁵

1.1.1.1.1. Omenaini Moarie Miihkalintyttö

(Moarie Mihailovna Melentjeva)

Puoliso: Melentjev Feodor

Akonlahti, Jehrimävuara

Lapset: Tatjana ja Olga

Lyt.O.1.

A.Je.M.1.

Lähde: ²⁶

Lyttä

1.1.1.1.2. Omenaini Nasto Miihkalintyttö

(Melentjev)

synt. 1890

1 puoliso: Hokkinen Prouhhora Kauronpoika

(Roope)

Nokeus

2 Puoliso:

Uhtua

Lyt.O.2.

Nok.H.1.1.

Lähde: ^{27, 28, 29, 30}

Lyttä Talon 4

1.1.2.1.1. Omenainen Ortjo Iivanpoika

(Melentjev)

Puoliso: Tuarie

Akonlahti

Lapset: Toarie (Darja), Katti, Matti, Maiju, Riiko, Vasselei, Anni, Outi ja Iivana.

Lyt.O.1.

Lähde: ^{31, 32, 33}

Lyttä Talo 1

1.1.2.1.2. Omenainen Ontroppa Ievanpoika

(Antrop Melentjev)

Puoliso: Palaka

Kenttjärvi

Lapset: Manju, Olga, Mikko, Iro, Iivana, Huotari, Miina ja Anni.

Lyt.O.2.

Lähde: ³⁴, ³⁵, ³⁶, ³⁷

Latvajärvi

Kössinvaara

Kössi Lyttä

(Trohkima)

Lyttä

Lyt.

Kössi Lyttä (Trohkima) syntynyt Lytässä, meni ottopojaksi Kössin voaralle Latvajärven kylään. Kajaanista hän oli jauhun haussa ja meni Aitto koskeen ja sinne kuoli noin kolmisenkymmentä vuotta sitten. Trohkima eleli kotosalla, lähi joista pyyrysteli simpukoita. Paraana kesänä hän sai simpukoita 15 ruplan arvosta. Trohkima ei hän mikään mainittava mies ollut.³⁸

Lyttä

Lytän Petri

Kuollut 1898

Lyt.

Lytän Petri, on kuollut v. 1898. Ei ollut tietäjä, ei runoniekka.³⁹

Lähdeluettelo:

- ¹ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4. s. 1086-1087 Loitsuja: Toisinnot 822-2132. Lisää Toisinnot 2133-2543. Elämäkerrallisia tietoja runojen laulajista Hakemistoineen. Julkaissut Helsinki 1921 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainon OY.
- ² Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 1, s. XXXIV.
- ³ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1148-1149.
- ⁴ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 60-61.
- ⁵ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 182-183. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1972. ISBN 951-26-0179-6 (sid). ISBN 951-26-0180-X (nid) . 263 sivua.
- ⁶ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 1, s. XXXIV. Kalevalan-Aineiset Kertovaiset runot. Toisinnot 1-700. Julkaissut Helsinki 1908 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainon osakeyhtiö.
- ⁷ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1149. Loitsuja: Toisinnot 822-2132. Lisää Toisinnot 2133-2543. Elämäkerrallisia tietoja runojen laulajista Hakemistoineen. Julkaissut Helsinki 1921 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainon OY.
- ⁸ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 61. Helsinki 1975. Vammala 1975. Vammalan Kirjapaino Oy. Offset. ISBN 951-45-0646-4. 72 sivua.
Aatu Kuronen v. 1907 / s. 7 – 12.
Petri Lesonen v. 1908 / s. 15 - 42
Iivana Marttinen v.1908 / s. 49 – 67.
- ⁹ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 183.
- ¹⁰ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 1, s. XXXI.
- ¹¹ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1146.
- ¹² Karjalan Heimo n:o 3-4/2002, s. 49.
- ¹³ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 183.
- ¹⁴ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 63.
- ¹⁵ Kaukonen Väinö. Kansanrunon Kauko-Karjalaa ja Kalevalan synty, s. 94.
- ¹⁶ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1148.
- ¹⁷ Vienan Karjala n:o 15/2003. Muistelmia Lytänkylästä, Anni Ivanova, Kalevala
- ¹⁸ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4, s. 1140.
- ¹⁹ Karjalan Heimo n:o 3-4/2002, s. 52.
- ²⁰ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 243.
- ²¹ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 183.
- ²² Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 183.
- ²³ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 211.
- ²⁴ Vienan Karjala n:o 15/2003. Muistelmia Lytänkylästä, Anni Ivanova, Kalevala
- ²⁵ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 183.
- ²⁶ Karjalan Heimo n:o 7-8/1987, s. 124-125. Vanha Viena muistelee (2). Tatjana Karjalainen, o.s. Melentjeff.
- ²⁷ Vienan Karjala n:o 15/2003. Muistelmia Lytänkylästä, Anni Ivanova, Kalevala
- ²⁸ Karjalan Heimo n:o 3-4/2002, s. 52.

²⁹ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 183.

³⁰ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 121.

³¹ Vienan Karjala n:o 15/2003. Muistelmia Lytänkylästä, Anni Ivanova, Kalevala

³² Karjalan Heimo n:o 3-4/2002, s. 52.

³³ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 183.

³⁴ Vienan Karjala n:o 15/2003. Muistelmia Lytänkylästä, Anni Ivanova, Kalevala

³⁵ Karjalan Heimo n:o 3-4/2002, s. 52.

³⁶ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 104-112.

³⁷ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 183-184.

³⁸ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 34.

³⁹ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s 61.